

mai înainte, autorii au calificat-o « mișcare națională de eliberare », făcând aplicația următorului citat din Lenin: « În epoca prăbușirii feudalismului și absolutismului, mișcările naționale devin mișcări de masă, atrăgând în arena politică, într-un fel sau altul, toate clasele populației ».

Aceste două caracterizări ale răscoalei sînt opuse și nu se înțeleg cum pot fi deopotrivă de valabile. În ce fel este posibilă coexistența caracterului social, și național cînd în lupta contra jugului străin, intervenind și conștiința națională, clasele sociale își dau mina, în timp ce lupta pentru desființarea relațiilor feudale ascute antagonismele de clasă din lăuntrul unei societăți?

Întîmpinăm deci două atitudini reprobabile față de aspectele contradictorii ale realității: îndepărtarea contradicției, adeseori prin estomparea unei laturi, în numele principiului logic al noncontradicției — greșit aplicat —, sau așezarea pe același plan a faptelor ce se opun, ceea ce face ca realitatea să pară de neînțeles și duce la contraziceri de gîndire, la abateri de la logică.

În cartea lui D. Berindei și T. Mutașcu, *Aspecte militare ale răscoalei populare din 1821* (București, 1962), latura socială și națională sînt, în general, egalizate: « Mișcarea a avut de la început două obiective, unul social și altul național; s-a urmărit atît înlăturarea regimului de oprimare boieresc, ... cît și a sistemului turco-fanariot și a dominației otomane » (p. 199).

Spre a ne apropia mai mult de adevăr, este necesară cercetarea contradicțiilor ce s-au manifestat în răscoală, privite în interacțiunea lor.

§ 7. Am spus mai sus că, în genere, istoriografia mai nouă a modificat explicația dată de Xenopol caracterului răscoalei, și anume ideea că războiul țărănesc și lupta națională ar fi reprezentat două faze succesive în mișcarea din 1821. Însă teza, cu o bază documentară mai solidă, că aspectul social și cel național au fost simultane, ridică problema, neclarificată încă, a raportului dintre ele. S-au văzut rezultatele ilogice la care duce ipoteza egalizării (echilibrării) luptei de clasă din interior cu lupta de eliberare națională. Puse pe același plan, ele nu se împacă, ba chiar, în această împrejurare, se exclud, fiecare implicînd alte relații între forțele sociale. Coexistența lor este totuși reală la 1821 și explicabilă prin preponderența unei laturi asupra celeilalte. Ierarhizarea laturilor în răscoala din 1821 are caracter obiectiv. Amîndouă sînt expresia unor contradicții: *lupta socială decurge din contradicția între boierime și clasele exploatate, pe cînd lupta pentru independență își are sursa în contradicția dintre societatea romînească și stăpînirea otomană*.

Din filozofia marxistă știm că, ori de cîte ori într-un proces există mai multe contradicții, una din ele se detașează de celelalte, situîndu-se pe locul prim în ordinea importanței și că aflarea acestei contradicții este condiția « sine qua non » a înțelegerii fenomenului studiat. Caracterul mișcării din 1821 nu e limpezit pe deplin, fiindcă nu s-a eluciatat problema contradicției principale în această răscoală. Încercînd să o aflăm ne reține mai întîi întrebarea dacă nu cumva boierimea și stăpînitorii turco-fanarioți se grupează la un pol, iar poporul la celălalt, căci în această ipoteză lupta socială și cea națională sînt inseparabile și se confundă, ele decurgînd din una și aceeași contradicție. Cînd cercetăm cauzele răscoalei, vedem că dominația otomană și feudalitatea internă erau într-atîta de unite, încît norodul n-ar fi putut distinge totdeauna împilările ce veneau din afară, de cele care porneau dinăuntru. Exploatarea era un sistem, în care se îmbinau obligațiile asuprașilor față de stăpînii moșiilor, cu acelea